

Likovni simboli u dječjem likovnom izražaju kod četverogodišnjaka

Matić, Antea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:808147>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-06**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

ZAVRŠNI RAD

ANTEA MATIĆ

LIKOVNI SIMBOLI U DJEČJEM LIKOVNOM IZRAŽAJU

KOD ČETVEROGODIŠNJAKA

Zagreb, rujan 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

ZAVRŠNI RAD

Antea Matić

LIKOVNI SIMBOLI U DJEČJEM LIKOVNOM IZRAŽAJU
KOD ČETVEROGODIŠNJAKA

MENTOR: doc.art. Jadranka Krajnović

Zagreb, rujan 2022.

ZAHVALA

Hvala dragom Bogu na svim blagoslovima koje mi je podario, bez Njega ne bi bila ovdje.

Hvala mojim roditeljima na podršci, strpljenju i ljubavi koju su mi pružili tokom mog studiranja.

Hvala mojoj mentorici doc.art. Jadranki Krajnović koja me je usmjeravala i pomogla mi pri odabiru teme.

Hvala mom dečku koji mi je bio ogromna podrška u mom studiranju.

Hvala svim kolegama i prijateljima koji su bili tu za mene i koji su mi na taj način pomogli da završim fakultet.

SADRŽAJ

Sadržaj

1. UVOD	1
<i>1.1. Cilj ovog rada</i>	1
<i>1.2. Struktura ovog rada</i>	1
2. LIKOVNO IZRAŽAVANJE KOD DJECE	2
3. LIKOVNI SIMBOLI	3
4 TUMAČENJE LIKOVNIH SIMBOLA	4
<i>4.1. Linije</i>	4
<i>4.2. Krug</i>	4
<i>4.3. Kvadrat</i>	6
5. TUMAČENJE LIKOVNIH SIMBOLA KOD ČETVEROGODIŠNJAKA	8
<i>5.1. Složeni simboli</i>	8
<i>5.1.2. Čovjek</i>	8
<i>5.1.3. Trup</i>	9
<i>5.2. Pas</i>	9
<i>5.3. Boja</i>	10
<i>5.4. Veličina</i>	11
<i>5.5. Pokret</i>	12
<i>5.6. Automobil</i>	12
<i>5.7. Cvijet i sunce</i>	13
<i>5.8. Kuća</i>	14
6. RAZVOJ ČETVEROGODIŠNJEG DJETETA	16
<i>6.1. Motorički razvoj</i>	16
<i>6.2. Emocionalno-socijalni razvoj</i>	16
<i>6.3. Spoznajni razvoj</i>	16
<i>6.4. Govorni razvoj</i>	16
7. MOTIVACIJA DJETETA U VRTIĆU	17
8. ZAKLJUČAK	18
9. LITERATURA	19

SAŽETAK

U ovom radu pokušavam se približiti djetetu i razumjeti ga kroz njegovo likovno stvaralaštvo. Cilj ovog rada jest prikazati značaj likovnih simbola i protumačiti ih uz pomoću odabrane literature i dječjih radova. Iz razloga što je dijete toliko kompleksno i toliko se brzo razvija iz godine u godinu, odlučila sam se usredotočiti na dob djeteta od 4 do 5 godina. Djeca u svom likovnom stvaralaštvu često ponavljaju simbole koje za njih predstavljaju određeno značenje. Ovaj rad prikazuje najčešće oblike i predmete iz stvarnosti koje djeca koriste u svojim likovnim radovima. Neke od teorija potvrđene su i primjerima. Djeca likovno stvaralaštvo smatraju igrom te je bitno kod njih poticati tu igru jer kroz nju dijete također izražava svoje misli, želje i svijet oko sebe. Roditelji i osobe u odgojno-obrazovnim ustanovama nikako ne smiju dijete sprječavati u njegovoj želji i namjeri da se izrazi. Pravilna motivacija djeteta u vrtiću će doprinijeti njegovom boljem razvoju kreativnosti i mašte.

Ključne riječi: dijete, razvoj, mašta, simbol, tumačenje simbola , likovno stvaralaštvo, dječje izražavanje

SUMMARY

In this thesis I am trying to get closer to the child and understand him in his artistic creation. The aim of this work is to show significance of artistic symbols and interpret them using selected literature and children's works. Because the child is so complex and develops so quickly, I decided to focus on the age of the child from 4 to 5 years. In their art, children often repeat symbols that represent a certain meaning for them. This work shows the most common shapes and objects from reality that children use in their artwork. Some of the theories are confirmed with examples. Children consider artistic creation as a game, and it is important to encourage this game because through it the child also expresses his thoughts, wishes and the world around him. Parents and people in educational institutions must never prevent a child from his desire and intention to express himself. Proper motivation of the child in kindergarten will contribute to his better development of creativity and imagination.

Key words: child, development, imagination, symbol, interpretation of symbols, artistic creativity, children's express

1. UVOD

1.1. Cilj ovog rada

Cilj ovog rada jest razumjeti likovne simbole kojima se djeca dobi od četiri godine služe u svom likovnom izražaju. Razumijevanje tih likovnih simbola približit će nas razumijevanju i samog djeteta te nas usmjeriti u poboljšanje cjelokupnog odgojno-obrazovnog odnosa. Izabrala sam ovo područje jer sam i sama kao mala provodila sate u vrtiću crtajući. Također me zanimalo što to točno djeca crtaju i zašto im taj crtež toliko znači, a da nama odraslima na prvi pogled nije jasno. Kroz čitanje literature uspjela sam shvatiti da djeca bez predrasuda na svoje crteže prenose ono što doživljavaju oko sebe. Početak likovnog izražavanja kod djece jest oponašanje, međutim vođeno je prirodnom znatiželjom te kasnije dijete upotrebljava crtanje kao alat kojim izražava ono što vidi, misli i želi. Dječju maštu i stvaralaštvo potrebno je poticati i nikako sputavati. U svom radu prikazujem fotografije likovnih djela četverogodišnjaka koje sam uspjela prikupiti u dječjem vrtiću "Izvor".

1.2. Struktura ovog rada

Strukturu ovog rada sam podijelila na nekoliko dijelova od kojih su temeljni : Likovno izražavanje djece, Likovni simboli, Tumačenje likovnih simbola, Tumačenje likovnih simbola kod četverogodišnjaka, Razvoj četverogodišnjeg djeteta , te Motivacija djeteta u vrtiću. Te su cjeline temeljne jer nas približavaju shvaćanju važnosti djetetovog likovnog izražavanja u njegovom cjelokupnom razvoju.

2. LIKOVNO IZRAŽAVANJE KOD DJECE

Likovni razvoj kod djece započinje šaranjem, a nakon šaranja slijedi faza sheme kada se na prikazu čovjeka prepoznaje motiv, na prikazu međutim nedostaju mnogobrojni detalji. Slijedi faza razvijene sheme kada je prikaz živih bića i objekata potpuniji, a nakon faze razvijene sheme dolazi faza oblika i pojava kada dijete na temelju zapažanja oblika i stvarnosti prikazuje svoje obogaćeno opažanje pojedinosti na objektima i figurama. Petu fazu obilježava sposobnost potpunijeg zapažanja uključujući i perspektivni prikaz optičke stvarnosti. Posljednja faza očituje se većim stupanjem individualnih karakteristika likovnog izraza i kreativnim procesom koji nalikuje odraslom umjetniku (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010).

Likovni izraz najmlađe djece se temelji upravo na simbolima koji svojim oblikom te odnosima izražavaju određenu unutrašnju ili vanjsku stvarnost djeteta. Likovni se simboli kod djece javljaju spontano i prirodno, a uz to što izražavaju trenutne i neposredne događaje oni također uvijek govore i o univerzalnim sadržajima života (Belamarić, 1987).

Likovna stvaralaštva postaju sredstvom komunikacije djeteta sa samim sobom. Naime pokazalo se da djeca dok slikaju razgovaraju sama sa sobom kao da razgovaraju s crtežom kojega slikaju (Grgurić i Jakubin, 1996).

Dijete je vođeno svojom svijesti i svojom prirodnom znatiželjom, te gledajući ostale iz svoje okoline započinje svoj likovni izražaj. S vremenom dijete uočava korelaciju između novonastalih tragova i njegovih pokreta ruku te shvaća da je ono uzrok nastajanju tih tragova. Kasnije djeca počinju crtati ono o čemu razmišljaju (Belamarić, 1987).

“Na dječjim likovnim uradcima mogu se utvrditi razvojne situacije djeteta na pojedinim područjima kao što su motorika, razvoj spoznaje, govora, emocionalni i socijalni razvoj, razvoj igre, likovnih i glazbenih sposobnosti itd.” (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010, str. 56)

3. LIKOVNI SIMBOLI

Čovjek se svaki dan susreće sa brojnim simbolima, a da on njih nije ni svjestan. Samim time čovjek je sastavio opsežan rječnik simbola i znakova koje uči od malena. Simbol predstavlja vizualni prikaz ili znak koji nam daje uvid u sliku dublje univerzalne istine. Primjerice, srce može simbolizirati ljubav, vatra može biti simbol za sunce ili pak može predstavljati mušku snagu, proljetni cvijet može biti simbol ponovnog rođenja, a bijeli golub može simbolizirati mir. Samim time je jasan prikaz simbola u dječjim radovima. (Balić-Šimrak, Markulin i Perus, 2011).

Likovno izražavanje najmlađe djece se temelji na simbolima koji svojim oblikom i odnosima odražavaju određenu vanjsku ili unutrašnju stvarnost djeteta. Likovni se simboli kod djece događaju prirodno i spontano. Uz to što prikazuju neposredne te trenutne sadržaje, također prikazuju i univerzalne sadržaje života (Belamarić, 1987).

Jedan od najstarijih oblika sustavnog zapisivanja je upravo slikovno pismo. U različitim dijelovima svijeta pronalazimo različite sustave simbola. U svim civilizacijama su prisutni jer čovjek ima sklonost prema stvaranju simbola, to jest on nesvjesno pretvara oblike i objekte u simbole. Od malih nogu dijete traži načine komuniciranja, te se počinje služiti slikovnim simbolima kako bi mogao izraziti svoju poruku. To nam pokazuje kako su ti fenomeni stvaranja simbola karakteristični i u djetinjstvu. (Balić - Šimrak i sur., 2011)

4 TUMAČENJE LIKOVNIH SIMBOLA

4.1. Linije

Dijete se prvo počinje izražavati linijama jer one kod djece predstavljaju simbol za izražavanje različitih sadržaja. Linije mogu biti debele, dugačke, tanke, kratke, oštre, neoštre, kontinuirane, izlomljene, isprekidane (Jakubin, 1999).

Vibrirajuće linije simbol su za pokret i predstavljaju unutarnju životnost nečega (Belamarić, 1987).

Kružće i vibrirajuće linije izraz su unutrašnjih ritmova.(Belamarić, 1987).

Dijete crtajući linije slijedi unutrašnju sliku nekog događaja kojeg na taj način ponovno proživljava. (Belamarić, 1987).

Nizovi kraćih linija ili točaka u dječjem crtežu nam prikazuju kako je dijete primijetilo nekakvo ponavljanje odnosa, pravilnost i ritam. Na taj način dijete iskazuje red. Koristeći se tim saznanjem može se pretpostaviti da su ravne linije na dječjem crtežu pokazatelji razvoja motorike ruke i također koncentracije. Jednosmjerne linije predstavljaju otkriće prve dimenzije-smjera prostora. Širenje i orijentaciju u prostoru označavaju vodoravne linije. Okomite linije označuju kretanje u vis ili u dubinu, a to je pokazatelj djetetovog otkrića sljedećeg elementa orijentacije u prostoru. Okomita linija počinje predstavljati nešto živo i aktivno kada dijete otkrije da živa bića imaju okomitu os. U početku kose linije predstavljaju prijelaz kretanje iz okomitog u vodoravni položaj, a kasnije se javljaju kao simbol nesigurnosti i nestabilnosti (Belamarić, 1986).

4.2. Krug

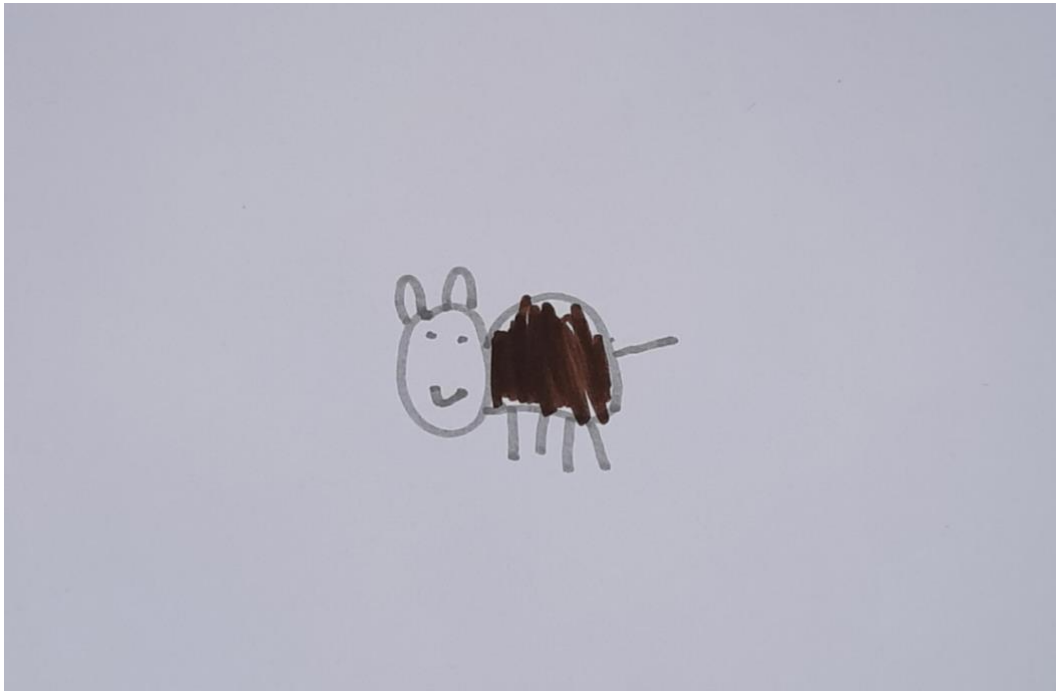
Izražavanje linijama nakon određenog vremena dovodi do pojave kruga. Kod dječjeg izražavanja krug ima univerzalno značenje. Pomoću crtanja kruga dijete otkriva odnos malo-veliko. Također dijete koristi krug za prikaz bića, a liniju kao pojam energije koja pokreće i usmjerava biće (Belamarić, 1987). (slika 1)

Slika 1 Tea (4): "Miš"

Na ovom dječjem crtežu možemo primijetiti kako krugom dijete naznačuje glavu, uši i oči miša. Nacrtani krugovi su različite veličine jer je dijete otkrilo odnos veliko-malo.

Prvi oblik koji djeca pronalaze i ostvaruju je krug. Kako bi dijete ostvarilo krug ono mora vratiti liniju od mjesta s kojeg je ona krenula, to jest ono mora spojiti početak i kraj linije.. (Belamarić, 1987). (slika 2)

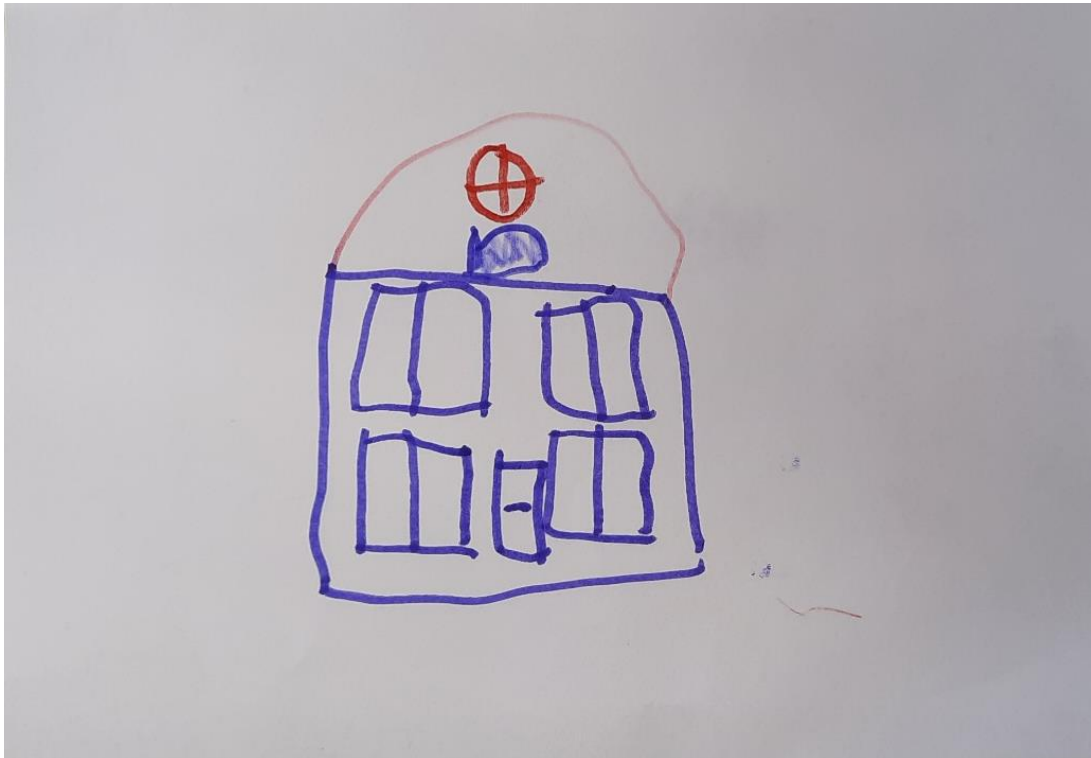

Slika 2 Luka (4) Mačka

Na ovom dječjem crtežu mačke možemo primijetiti spajanje početka linije i kraja-nastaje krug.

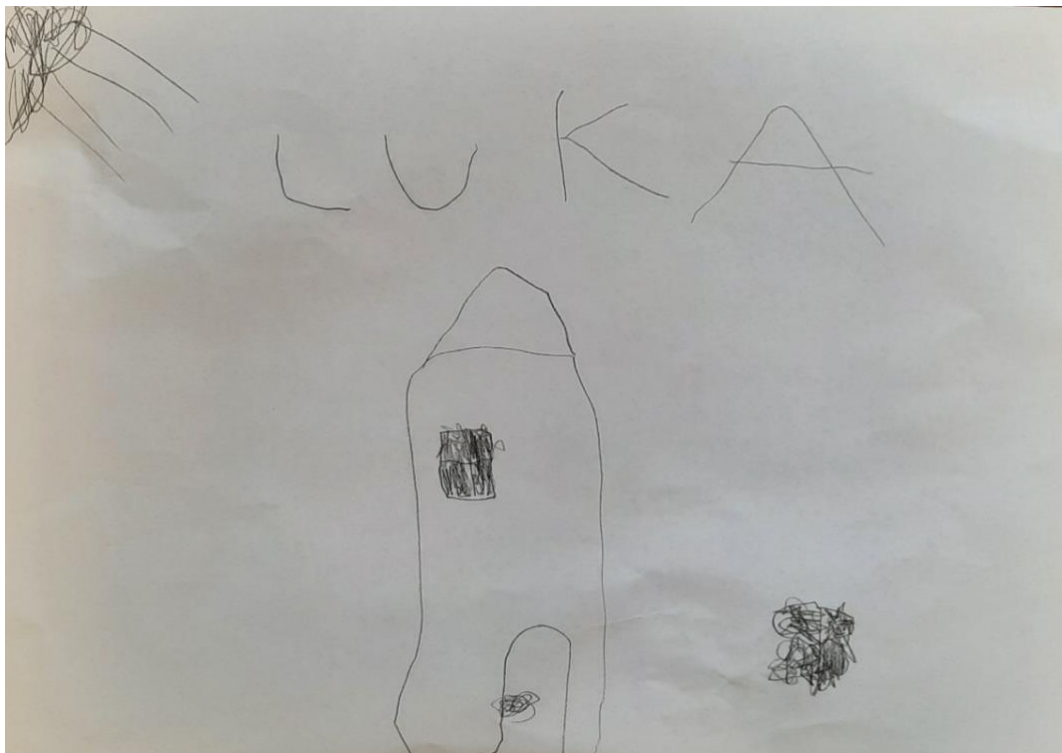
4.3. Kvadrat

Kvadrat ,kao i krug, kod djece zahtjeva kontrolirane pokrete usmjeravanja ruke. Usporedno s pojavom kvadrata dijete prelazi u drugu fazu: iz unutrašnjih predodžbi prema uočavanju vanjskih aspekata svijeta (Belamarić, 1987). (slika 3 i 4)

Slika 3 Ivan (4): "Bolnica"

Dječak je pomoću simbola kvadrata prikazao zgradu, prozore i vrata bolnice.

Slika 4 Luka (4) Kućica

Dječak je uspješno prikazao kućicu koristeći se simbolima kvadrata i trokuta. Gornji lijevi kut papira ukrasio je simbolom Sunca.

5. TUMAČENJE LIKOVNIH SIMBOLA KOD ČETVEROGODIŠNJAKA

Djeca se u ovoj dobi počinju služiti složenim simbolima.

5.1. Složeni simboli se najčešće javljaju u dobi djeteta između 4. i 5. godine života. Pojava složenih simbola nam govori da je dijete počelo svoju pažnju usmjeravati na dijelove koje tvore neku cjelinu, npr. simbol za glavu postaje krug. U ovoj fazi djeca usavršavaju duljinu kose, debljinu noge, prikazivanje radnji, npr. hodanje, simbole tijela (okruglasto, trokutasto), javlja se i razlika spolova prema odjeći (Belamarić, 1987).

5.1.2. Čovjek

“U ovoj fazi se prvobitna shema prikazivanja čovjeka i objekata upotpunjuje mnogim detaljima na glavi: uši, kosa, vrat, a na tijelu: debljina nogu i ruku, odjeća, obuća, nakit, ukrasi i drugo. U tom prikazu rado se ističu neki simboli koji pokazuju simpatije djeteta prema prikazanoj osobi.”(Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010, str. 55) (slika 5)

5.1.3. Trup

Četverogodišnjaci započinju u svojim radovima prikazivati trup. Do ove dobi ga predviđaju jer je slabo pokretan i samim tim djeci nije zanimljiv za prikazivanje. Za prikaz trupa djeca koriste krug ili kvadrat (Belamarić, 1987).

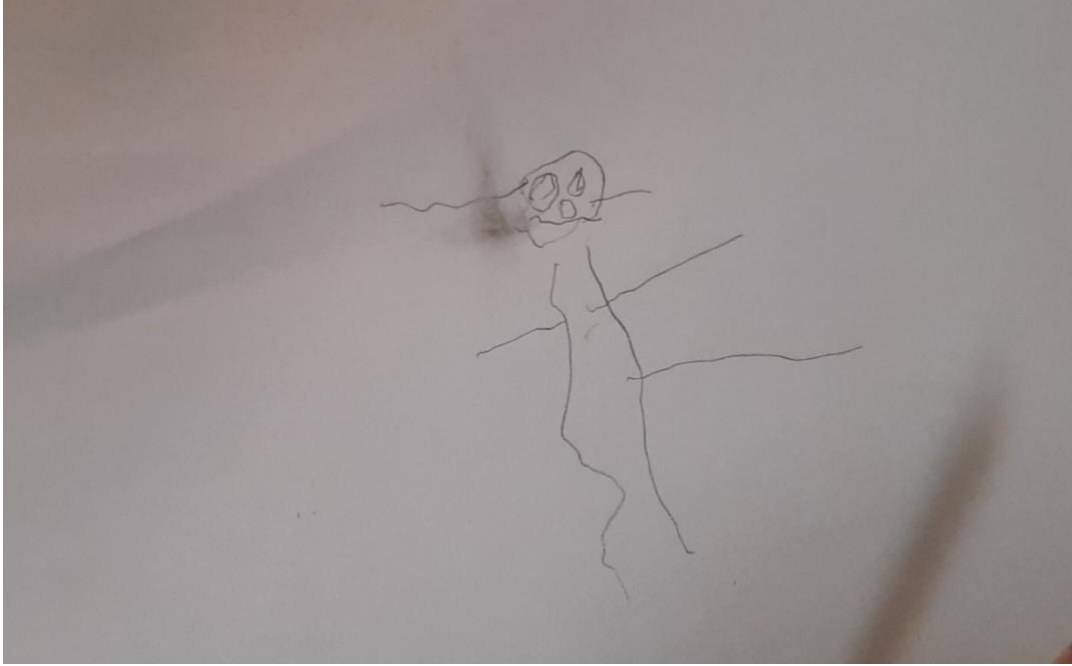

Slika 5 Ema (4): "Moja mama"

Djevojčica je nacrtala svoju majku sa velikim raširenim rukama i sa simbolima cvijeta, leptira i Sunca kojima iskazuje simpatiju to jest ljubav prema svojoj majci.

5.2. Pas

Osnova svih oblika je ista i potječe iz ranije faze u kojoj su sva živa bića djetetu bila jednaka. Razliku između čovjeka i životinje ovo dijete iskazuje dodavanjem pete linije koja naznačuje rep (Belamarić, 1987). (slika 6)

Slika 6 Petar (4): "Pas"

Na ovom crtežu vidimo da je dijete nacrtalo psa kako stoji poput čovjeka međutim petom linijom-repom iskazuje kako se ipak radi o životinji.

5.3. Boja

I u ovoj dobi djeca ne odabiru boje prema vizualnoj stvarnosti nego prema svojim osobnim sklonostima (Belamarić, 1987). (slika 7)

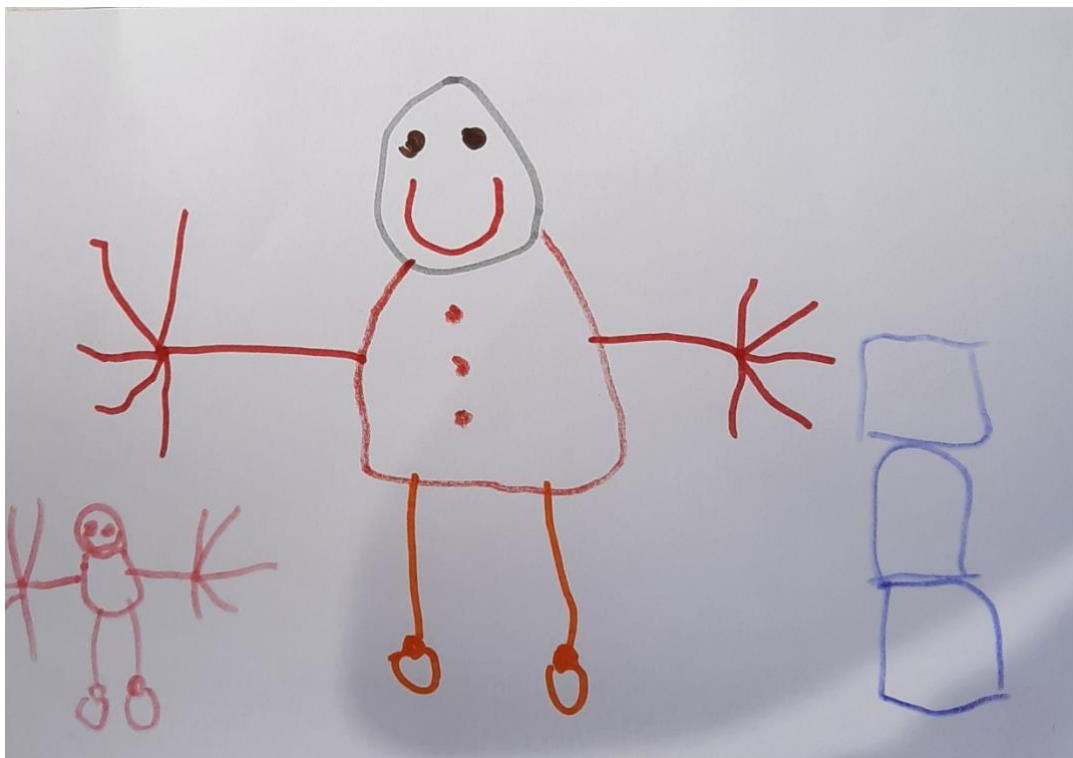

Slika 7 Tea (4): "Moja starija seka"

Gledajući šarenilo boja koje je djevojčica koristila crtajući svoju sestru možemo pretpostaviti da prema njoj gaji veliku simpatiju. U odabir boja posvetila je puno truda kao npr. cipelice joj je obrubila ružičastim flomasterom, a zatim unutrašnjost popunila zelenim.

5.4. Veličina

U dječjim radovima rijetko pronalazimo da veličine dječjih oblika odgovaraju stvarnim vizualnim mjerama i odnosima. Djeci je važnije značenje onoga što crtaju od stvarnih proporcija. U ovoj se dobi također pojavljuje i predimenzioniranje jer djeca povećavaju određene dijelove crteža kako bi naglasile njegovu važnost, npr. za prikaz slušanja priče nacrtat će povećane uši (Belamarić, 1987). (slika 8)

Slika 8 Marko (4) "Dječak se igra sa lutkom i kockama"

Ruke su nacrtane predimenzionirano. Možemo pretpostaviti da je dječak ruke nacrtao većima jer smatra da one imaju najdominantniju ulogu u igranju ove igre.

5.5. Pokret

U dobi između četiri i pet godina je dijete na prijelazu od spoznavanja kretanja kao opće pojave k uočavanju pokretanja udova kod čovjeka. Svojim crtežima djeca predočavaju te pokrete (Belamarić, 1987).

5.6. Automobil

Vozila su jedan od najčešćih oblika koje djeca stalno viđaju oko sebe, htjela ona to ili ne. To se osobito odnosi na automobile. (Belamarić, 1987) (Slika 9)

Slika 9 Luka (4): "Auto"

Automobil je nacrtan vibrirajućim linijama koje simboliziraju pokret. Kroz razgovor o crtežu sa dječakom sam shvatila da je nacrtao automobil u vožnji.

5.7. Cvijet i sunce

Dijete u 4. i 5. godini crta latice izvan cvijeta, a i unutar. Za prikaz sunca dijete uz pomoć postojeće sheme kombinira i vlastito viđenje (Belamarić 1987). (slika 10)

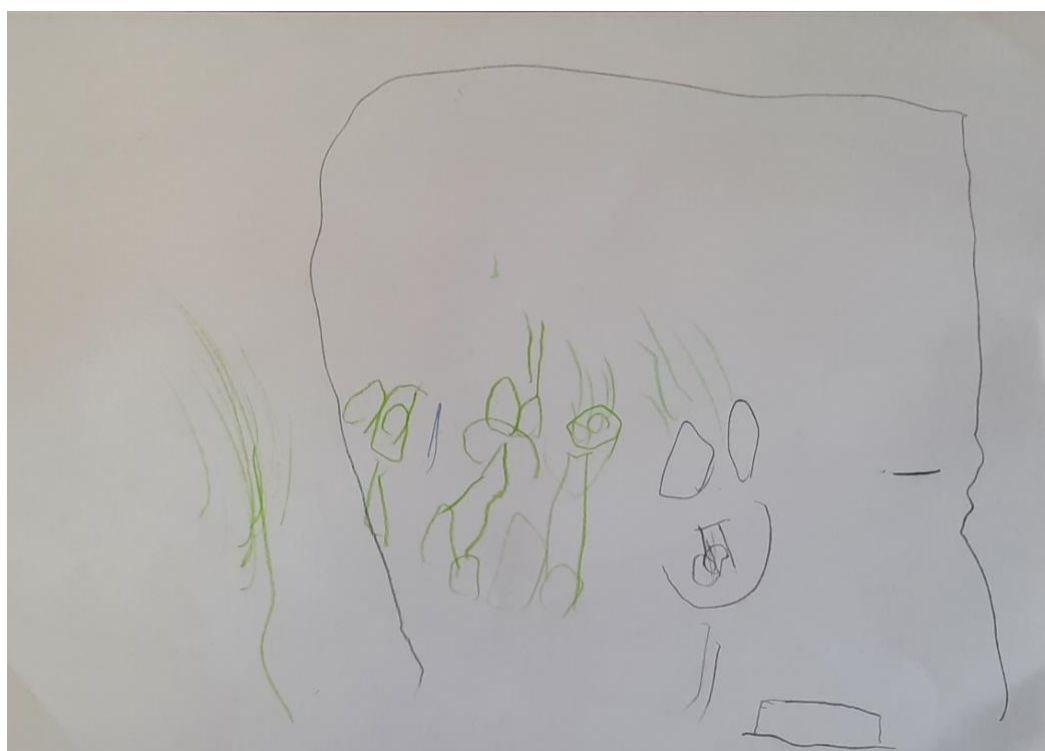

Slika 10 Ruta (4) "Priroda"

Na ovom crtežu primjećujemo Sunce nacrtano u gornjem kutu lijevog papira i cvijet u sredini oko kojeg kruže leptiri.

5.8. Kuća

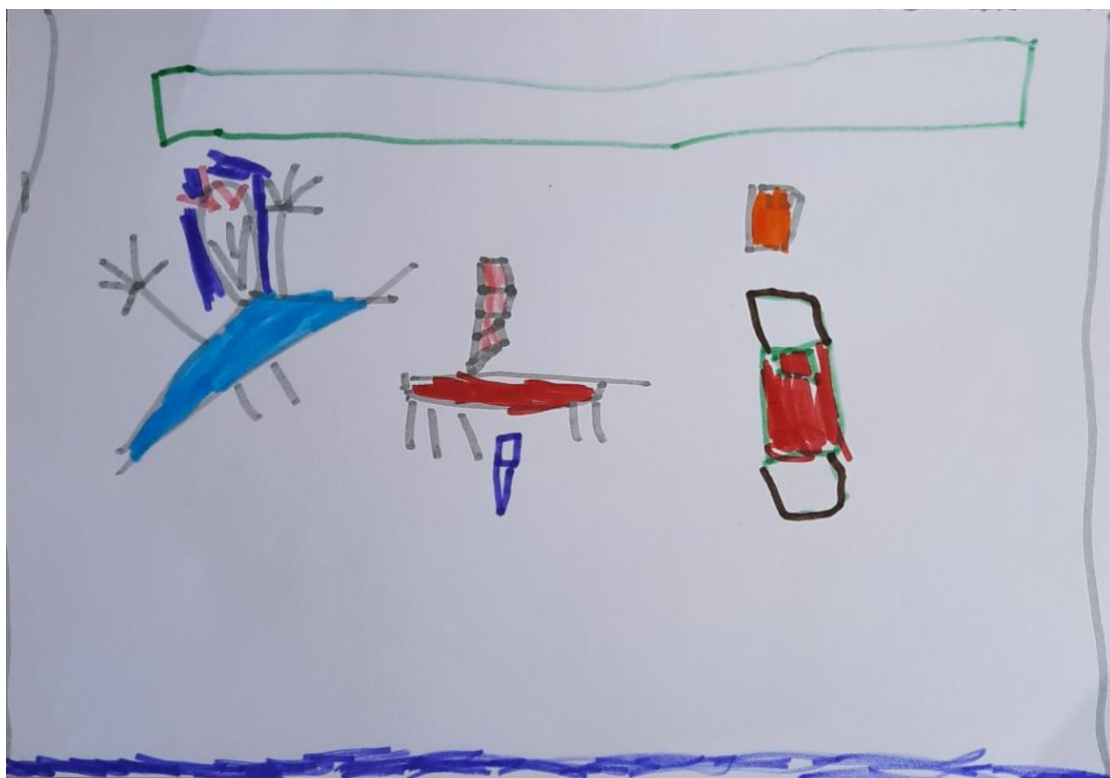
Slično kao mlađa djeca i djeca ove dobi pod kućom misle na kuću iznutra, odnosno na njezin unutrašnji prostor. Taj je prostor ograničen i određen zidovima, što dijete tek djelomično iskazuje. (Belamarić, 1987) (Slika 11)

Slika 11 Petar (4): Mama, tata i ja u kući

Dječak je unutrašnjost kuće ogradio linijom koja predstavlja zidove. Unutra je nacrtao sebe, svoju majku i oca pored stola na kojemu su posude koje predstavljaju ručak. Iznad tih posuda je nacrtao linije koje su označavale paru to jest da je ručak vruć.

Kuća djetetu predstavlja simbol majke i majčine sigurnosti koju od nje dobiva. Djetetovo objašnjenje nacrtanog treba pažljivo slušati, poticati pitanjima i usmjeravati (Jovičić, 2015). (slika 12)

Slika 12 Ema (4): "Moja kuća"

Djevojčica je nacrtala svoju mamu pored stola na kojem je torta. Ispod stola nalazi se stolica i skroz na dnu papira je tepih. Sa strane papira i na vrhu su zidovi, na vrhu papira je također i kauč. Pored stola je krevet sa jastukom i navlakom. Iznad kreveta je kamin u kojem gori vatra.

U toj dobi djeca postaju svjesna da plohi papira nedostaje još jedan smjer koji postoji u prostoru, pa ako žele nacrtati nešto što zahtijeva tri smjera-dimenzije, moraju se snaći i prilagoditi onome što omogućuje ploha papira (Belamarić, 1987).

6. RAZVOJ ČETVEROGODIŠNJEG DJETETA

6.1. Motorički razvoj

U ovoj je dobi uspostavljena dominacija desne ili lijeve ruke. Dijete otkopčava i zakopčava odjeću. Crta prepoznatljive oblike koristeći više detalja. Lako se koristi kistom i otiskuje pečatima. Uloga prstiju i šake je značajna (Herceg i sur., 2010).

Dijete drži olovku pravilno i crta čovjeka sa svim dijelovima tijela. Može rezati škarama (Starc i sur. 2004).

6.2. Emocionalno-socijalni razvoj:

U ovoj dobi se javlja pojava ljutnje, straha, agresivnosti i zavisti. Teško podnose neuspjeh. Razvoj samostalnosti prelazi u preuzimanje inicijative. Početak stvaranja prijateljstva, priželjkuje kontakt sa odabranim vršnjacima, iako ponekad izražava autoritativnost (Herceg i sur., 2010).

Četverogodišnjaci se započinju u ovoj dobi uspoređivati sa svojim vršnjacima, doživljavaju uspjeh i neuspjeh. Kako bi dijete stvorilo visoko samopouzdanje i samopoštovanje, važno je da se više pronalazi u situacijama u kojima će biti uspješan. Pri tome se misli na uspješnost djeteta u odnosu na sebe, a ne drugu djecu (Starc i sur. 2004).

6.3. Spoznajni razvoj:

U ovoj dobi dijete usmjerava i zadržava pažnju na ono što ga zanima, uočava zajednička svojstva predmeta, uočava probleme i pokušava za njih naći rješenja. Poznaje osnovne boje. Radoznalo je za okolinu i aktivno istražuje promatranjem, opipavanjem, sastavljanjem, mirisanjem.. Razlikuje neke prostorne i vremenske odnose. Broji uz pokazivanje četiri, pet predmeta (Starc i sur. 2004).

6.4. Govorni razvoj:

U ovoj dobi dijete pokazuje zanimanje za riječi i čitanje. Još ne izgovara sve glasove čisto. O događajima priča povezano (Starc i sur. 2004).

7. MOTIVACIJA DJETETA U VRTIĆU

O uvjerenju odgojitelja najprije ovisi pokretanje i stvaranje motivacije kod djeteta. Stvaralački poticaji nastaju odgovarajućim razgovorima između odgojitelja i djeteta, a ti razgovori mogu biti veseli i vedri ili pak ozbiljni i ilustrativni ovisno o ideji likovnog rada. Srž prvih poticaja sastoji se od stvaranja što zanimljivijih poetskih, glazbenih ili nekih drugih izričaja koji zatim pobuđuju ideje, kreativnost i osjećaje kod djece. Djeca rado prihvaćaju takve vrste poticaja (Herceg i sur., 2010).

Motivacija likovne umjetnosti u vrtiću može biti temeljni dio uvođenja u aktivnost. Uvod u samu tematiku igra ključnu ulogu sa ciljem da zainteresira djecu za sudjelovanje (Balić - Šimrak i sur., 2011).

8. ZAKLJUČAK

Likovne se sposobnosti djeteta od 4 godine razvijaju i granaju u nekoliko smjerova: opažanju dijelova cjelina, opažanju najbitnijih osobina nekih životinja, opažanju svojstava materijala te razlika između njih. Tumačenje simbola u dječjem likovnom izražaju kod četverogodišnjaka, pa i općenito, nas dovodi do boljeg razumijevanja dječjeg unutarnjeg svjetonazora. Djetetov odabir simbola i u kojem kontekstu ga je on odlučio upotrijebiti nam otkriva veću i širu sliku njegovog emocionalnog, socijalnog i motoričkog razvoja. Motivacija u vrtiću i u likovnoj umjetnosti može biti sastavni dio uvođenja u aktivnost. Stvaralački poticaji kod djeteta ovise i o uvjerenjima odgojitelja koji bi trebali nastojati motivirati dijete na korištenje mašte i tako ga potaknuti na kreativno izražavanje i stvaralaštvo. Na dječjim likovnim radovima se mogu utvrditi razne razvojne situacije i uz pomoć njih možemo raditi individualni pristup kod djeteta, te na taj način poboljšati njegov razvojni proces.

9. LITERATURA

1. BALIĆ, ŠIMRAK, A., MARKULIN, V., PERUS, M. (2011). Komunikacija putem slikovnih simbola i njena pojava u dječjim likovnim radovima.
2. BELAMARIĆ, D. (1986). Dijete i oblik. Zagreb: Školska knjiga.
3. BELAMARIĆ, D. (1987). Dijete i oblik. Zagreb: Školska knjiga
4. GRGURIĆ, N., & JAKUBIN, M. (1996). Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje: metodički priručnik. Educa.
5. HERCEG, L., RONČEVIĆ, A., KARLAVARIS, B. (2010). Metodika likovne kulture u dječje rane i predškolske dobi. Zagreb, ALFA d.d.
6. JAKUBIN, M. (1999). Likovni jezik i likovne tehnike: temeljni pojmovi. Zagreb: Educa.
7. JOVIČIĆ, M., TSITSIVAS, V. (2015). Analiza dječjeg crteža. Dostupno na - <http://www.roditelji.hr/vrtic/analiza-djecjeg-crteza/> (Pristupljeno: 30.8.2022.)
8. Starc, B. I sur. (2004): Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Dostupno na - <https://www.tratincica.hr/strucni-savjeti/15/sto-ocekivati-od-cetverogodisnjaka/> (Pristupljeno: 31.8.2022.)
9. ŠIMRAK-BALIĆ, A., ŠVERKO, I., ŽUPANIĆ BENIĆ, M. (2011). U prilog holističkom pristupu kurikulumu likovne kulture u ranom odgoju i obrazovanju. Umjetničko djelo u likovnom odgoju i obrazovanju

9. PRILOZI I DODACI

Slika 1 Tea (4): "Miš"	5
Slika 2 Luka (4) Mačka	6
Slika 3 Ivan (4): "Bolnica"	7
Slika 4 Luka (4) Kućica.....	7
Slika 5 Ema (4): "Moja mama"	9
Slika 6 Petar (4): "Pas"	10
Slika 7 Tea (4): "Moja starija seka"	11
Slika 8 Marko (4)"Dječak se igra sa lutkom i kockama"	12
Slika 9 Luka (4): "Auto"	13
Slika 10 Ruta (4)"Priroda"	13
Slika 11 Petar (4): Mama, tata i ja u kući	14
Slika 12 Ema (4): "Moja kuća"	15

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI ZAVRŠNOG RADA

Ovim potpisom potvrđujem da sam samostalno pisala svoj završni rad te da sam njegov autor.

(Antea Matić)

Svi dijelovi rada koji su u radu citirani ili se temelje na drugim izvorima (knjige, mrežni izvori, znanstveni, stručni ili popularni članci) su jasno označeni kao takvi i adekvatno navedeni u popisu literature.

Antea Matić

Zagreb, 2022